

ESPRIT AGRAMERSKOG MUSICALA

ivana hausknecht

Nakon "zlatnog razdoblja" operete 1950-ih i '60-ih godina, nova je publika tražila nove kazališne izazove, a holivudske ekranizacije spektakularnih *musicala* poticale su u ljudima želju za tim žanrom, čije je tlo kod nas već bilo pripremljeno operetom. Izazovi glede tehničke realizacije *musicala* bili su izgleda "zaslužni" za njegovu relativno kasnu zagrebačku premijeru, jer se od pjevača tražilo da izvrsno pjevaju, plešu i glume. Tako tek 1960. godine Vlado Habunek postavlja na sceni "Komedije" *musical* američkog skladatelja Cola Portera "Kiss me, Kate" s mladom Sandom Langerholz u naslovnoj ulozi. Očekivani uspjeh nije izostao, pa je odigrana čak 101 predstava. No nije bilo lako i zamalo je nedostajalo da *musical* u Hrvatskoj uopće ne zaživi, jer mu se usprotivio utjecajni dr. Gavella, direktor "Komedije" u sezoni 1964./65.

Ozlojeđen takvom kazališnom politikom Vlado Štefančić odlazi u HNK, da bi se kao direktor vratio tek krajem 1960-ih i započeo renesansu hrvatskog *musicala*. Tako 1970. godine premijerno postavlja "Guslača na krovu" J. Steina i J. Bocka, koji će doživjeti preko 250. izvedbi. Već 1971. godine autorski dvojac Grgić-Kabiljo predstavljaju najveći domaći hit-*musical* do danas - "Jaltu, Jaltu", u Štefančićevoj režiji. Upravo se ovaj *musical*, koji je samo u Zagrebu igran preko 500 puta, bio glavnim pokretačem tzv. zagrebačke škole *musicala*. Sanda Langerholz Miladinov bila je bez sumnje glavna diva "Komedije", a partneri su joj bili Đani Šegina, Richard Simonelli, Boris Pavlenić, Vlado Štefančić, Branko Blaće i mnogi drugi. Sedamdesete su polučile veliki broj uspješnih autorskih timova poput: Foteza, Stražičića i Mujičića ("Dundo Maroje", 1972.), Škrabea, Senkera i Mujičića ("O'Kaj", 1974., te "Novela od stranca", 1977.);

Krajač, Metikoš, Prohaska i Štefančić potvrđuju i svjetski uspjeh "Komedije" postavljanjem prvih dviju domaćih *rock* opera - "Gubec Bega" iz 1975. i "Gričke vještice" iz 1979. godine, koje na velikoj pozornici Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog, postaju pravi spektakli u kojima su okupljeni vrlo veliki ansambl i brojan autorsko-produkcijski tim.

No što je zapravo *musical*? Što je to što čini njegovu jedinstvenu, u ovom slučaju, zagrebačku auru? Kako se više ne svrstava pod okrilje operete, definira ga se kao spoj drame, baleta i opere - dakle gotovo vrstu *totalnog teatra*, što nije baš i najpreciznija definicija, pogotovo jer se izostavljaju njegova vrlo karakteristična obilježja poput asocijacije na pučku zabavu - revijalni spektakl komičnog karaktera s efektним glazbeno-plesnim točkama. Problem se javlja i unutar same kazališne profesije: opera je tako protiv *musicala* jer ga smatra glazbeno "prejednostavnim", drama zamjera "prebanalni" tekst, a balet pak prigovara manjku plesa.

No, *musical* je ipak zaživio u našoj sredini, a krenulo se i s postavljenjem *musicala* s pravom "zagrebačkom" temom. Kad sam Alfija Kabilja upitala o začetku ideje o stvaranju *musicala* identična naslova i teme s Golikovim filmom "Tko pjeva, zlo ne misli" iz 1970. godine, odgovorio je da je bila rođena već prije 32 godine, potaknuta njegovim prvim kontaktom s Vjekoslavom Majerom, inače autorom teksta "Misao na drugoga" koji je Kabiljo odabrao za svoju šansonu (izvedena u interpretaciji Vice Vukova na Zagrebačkom festivalu). Tada je Kabiljo i pročitao "Očenašeka" i "Dnevnik malog Perice", te u njima prepoznao sjajne libretističke elemente za jedan *musical*. Kabiljo je načinio vlastitu skicu *musicala* i definitivno nakanio naći libretista: u konkurenciji je bio i sam

Krešo Golik, ali mu je bolest onemogućila daljnji angažman. Ipak, Kabiljo iz sadašnje perspektive ističe kako je od početka znao da upravo Drago Britvić - koji sam s tolikom ljubavlju piše o Zagrebu, mora biti autor tekstovnog predloška *musicala* naposljetku naslovljenog "Tko pjeva, zlo ne misli". Preostale uloge u kreaciji *musicala* preuzeli su Vlado Štefančić kao režiserskog posla, Duško Zubalj koji je kao korepetitor preuzeo na sebe brigu o radu s glumcima te Tomislav Uhlík rad s orkestrom. Impresivan je i popis glumaca, sve redom protagonista mlađe plejade, počevši sa Sandrom Bagarić u ulozi gđe Šafranek, Dražena Čučeka kao Fulira, Ivica Zadra kao g. Šafraneka, Lukrecije Brešković kao tete Mine, Borisa Pavlenića kao velikog Perice - Pjera Šafraneka i Mile Elegović-Balić kao Marijane.

Što se tiče problematike uprizorenja književnog predloška "Dnevnika malog Perice" kao *musicala* za scenu, moralo se voditi računa o činjenici da su tu milijuni gledatelja već upoznali Majerove "nacionalno obljubljene" likove te se suživjeli s određenim događajima iz Peričinog dnevnika u prethodno ekraniziranom Golikovu filmu. Upravo je ta činjenica predstavljala najveću poteškoću - ponajviše libretistu Britviću. Britvić nalazi odgovor uprizorenjem novih scena, ubacivanjem novih likova i situacija kojih se kao povratnik prisjeća sada već stari Perica pa radnja filma postaje tek dio *musicala*. Drugim riječima - dobivamo kazalište u kazalištu. Naime, Pjer Šafranek, dugogodišnji iseljenik, u svojim se već poznim godinama vraća u Zagreb, s nakanom da se tu skrasi i u rodnom gradu ponovno proživi nezaboravne trenutke odrastanja. Prepun uspomena, ali i dolara koje nema s kim podijeliti, uzaludno pokušava u suvremenom velegradu pronaći Zagreb svog djetinjstva iz polovice

tridesetih godina prošlog stoljeća. Pronicljivi redatelj, producent "Komedije", koji je u konstantnoj potrazi za sponzorima o kojima i ovisi budućnost novih *musicala*, prepoznaje baš u gospodinu Pjeru malog Pericu iz Nove Vesi, te ga krene uvjeravati kako jedino kazalište može pokrenuti ključ njegova vremenoplova. Pjera tako nagovore na sponzoriranje novog *musicala* koji će se bazirati upravo na njegovom životu - "Dnevniku malog Perice", a kroz koji će on moći oživjeti trenutke djetinjstva prisjećajući sa zajedno s nama tate Franje, mame Ane, tete Mine, gospona Fulira, Miškeca, Pepe... Pjer zdušno sudjeluje, a tijekom pokusa zaljubi se u glumicu u ulozi peglačice Marijane pa kao glavni sponzor i kreator, mijenja kraj *musicala* koji tako završava općim *happy endom* u kojem on konačno, i to baš u kazalištu, nalazi svoju sreću, svoju novu obitelj, a nama eto, poklanja svoj dar - *musical* "Tko pjeva, zlo ne misli". Ivica Zadro, bez ikakve intencije da imitira Franju Majetića kao Šafraneka, vlastitom kreacijom stvara jednu od ponajboljih uloga u karijeri. Dražen Čuček je ipak bio pred najtežim izazovom - Fulirom Relje Bašića, no s pravim omjerom samouvjerenosti i inventivnosti, preuzima od Bašića upravo onoliko koliko je potrebno da Fulir bude prepoznat, ali opet drugačiji.

Musical je obilježio čitavo jedno razdoblje u hrvatskoj kulturi, poglavito u zagrebačkoj "Komediji", koja se s tridesetak izvedenih dijela svrstava u red onih kazališnih kuća koje su najveću pozornost poklonile upravo tom glazbenom žanru. Za nadati se je da će oni prenijeti njegovu goruću baklju mlađoj generaciji kako bi taj zagrebački glazbeno-dramatsko-plesni endem zvan *musical* i njegov "ozloglašeni" *esprit* ipak (pre)živio, a ne se fosilizirao i odumro.